

החולץ ליבמתו פרק רביעי יבמות

עין משפט נר מצוה

קמב א מ"י פ"ח מהל'
עבדים הלכה יג
טו"ע"י י"ד סימן רסו
סעיף סד:
קמב ב מ"י פ"ח מהל'
אסורי ביאה ה' ט
סמג לאהין ק"ח טו"ע"י ע"ס
סימן רסו סעיף ג:
קמב ג מ"י ש"ס פ"ג ה'ג'
יג סמג ע"ס טו"ע"י
ע"ס:
קמב ד מ"י פ"ח מהל'
מלכים הלכה ה
סמג ע"ין קכז:

תוספות ישנים

(א) והא דלא משני תלמודא
התם בדבשאר אכריס ערי
לגמרי במער והא דקאמר
העבדת שער אינה אלא
מד"ס דמשמע דהא מדברי
סופרים מיהא אימא מייירי
בזית השחי וזבית הערוה.
והא דקאמר המעביר בית
השחי וזית הערוה ה"ו
לוקה ר"ל מכת מרדות
מדרבנן. דמשני תלמודא
התם גבי ר' יוחנן דאמר
המעביר בית השחי וזית
הערוה ה"ו לוקה. ופריך
מהא דהעבדת שער אינה
אלא מד"ס. ומשני מאי
לוקה מכת מרדות מדרבנן.
ו"ל משום דס"ל להעבדת
שער מייירי בכל אכריס
מדלא מפרש בית השחי
וזית הערוה כמו דמפרש
גבי המעביר בית השחי
וזית הערוה לוקה:

תוספות ישנים

(א) והא דלא משני תלמודא
התם בדבשאר אכריס ערי
לגמרי במער והא דקאמר
העבדת שער אינה אלא
מד"ס דמשמע דהא מדברי
סופרים מיהא אימא מייירי
בזית השחי וזבית הערוה.
והא דקאמר המעביר בית
השחי וזית הערוה ה"ו
לוקה ר"ל מכת מרדות
מדרבנן. דמשני תלמודא
התם גבי ר' יוחנן דאמר
המעביר בית השחי וזית
הערוה ה"ו לוקה. ופריך
מהא דהעבדת שער אינה
אלא מד"ס. ומשני מאי
לוקה מכת מרדות מדרבנן.
ו"ל משום דס"ל להעבדת
שער מייירי בכל אכריס
מדלא מפרש בית השחי
וזית הערוה כמו דמפרש
גבי המעביר בית השחי
וזית הערוה לוקה:

אלא עבד איש אתה מה בעל כרחו. פי' בקונתו' לשון שני דעבד
איש אע"ג שהוא גדול וכן דעת ומלמדה אותו וגו' בעל כרחו
ואי אתה מל בן איש גר הבא להתגייר אין לו כח למול בכו גדול בעל
כרחו דגבי בניס כתיב המול לו כל זכר ולא כתיב בכו כל איש כמו גבי

עבד ודבר תימה פירש דקרא דהמול
לו כל זכר מוקמינן למילת זכריו
שמעבדתו מלאכול בפסק חיה לא
שיך אלא בניס שולדו בקדושה אבל
מילת בניו שלא נולדו בקדושה אינה
מעבדתו מלאכול בפסק ונראה דלא
נריך קרא למידרש מיניה ואי אתה מל
בן איש בעל כרחו דממילא ידעינן
שלא יגיירוהו בעל כרחו ועוד דמיפת
תואר שמעינן דאין מלין גר בעל
כרחו דהא יפת תואר אין מטבילין
אותה בעל כרחו מדאיצטריך רחמנא
להמתין לה שלשים יום וצבולה עליה
אין נריך להמתין ולא נקטיה אלא
לפרושי מילתיה דרשב"א דקאמר
דמתחלה כופין לשם שפמות ולא לשם
גירות אי נמי משום דנקט לה בזמילתיה
דרבנן כשם שאי אתה מל בן איש
נקט נמי דרבי שמעון בן אלעזר
לאשמעינן דרשב"א שאי אתה מל
בן איש בעל כרחו עבד אתה מל בעל
כרחו תימה דרשב"א קאמר לקמן
דאין משהין אותו בל"י מפני הפסק
טוהרות עבד שאינו רוצה למול
ומשמע דזוקק למוכרו ו'ואמאי
ימהלנו בעל כרחו וכן קשה דרבי
יהושע בן לוי אימת ליה בכתובלה (גייטן
דף נט: טו.) וסו' נתיאשתי מפלוני עבדי
אותו העבד אין לו תקנה אלא בשטר
אלמא לית ליה היאך דשמואל בדסמוך
וא"כ דרש עבד איש אתה מל בעל
כרחו ולקמן קאמר הלוקח עבד מן
העובד כוכבים ולא רצה למול מנגלג
עמו עד י"ב חודש וימול אותו בעל
כרחו ואומר ר"י דתקנת חכמים היא
שלא יכשיל את רבו באיסור והיתר
כיון דאין מקבל עליו עול מלות ועוד
דאין טוב לחייבו צמות מאחר דאין
חפץ לקיימם: **המפקיר עבדו**
יצא לחירות ואין צריך לשחררו.
תימה לשמואל תקשי ליה למה ליה
שטרא בעבד כנעני יפקירנו ולימא

ומוטר זה מיד. אלמא לרי' שמעון עבד
שחרור ולרבנן דלא היו תקנתא דכתיב
ולא עבד אשה. בתמינה ואשה שקנתה עבדים
ולא מלו מי לא הוה כשאר עבדים.
אלא ע"כ היא איש אעבוד כוכבים
שמכרו קאי ולמעוטי בן איש וה"ק
עבד שלקחת מן העובד כוכבים
אתה מל בעל כרחו של עבד ואי
אתה מל בן עובד כוכבים בעלמא
דלאו עבד בעל כרחו ומדכתב רחמנא
איש קרא ימירא למעוטי בן איש ש"מ
ומלמדה אותו בעל כרחו משמע דאי
מדעתו היכי ממעט לבן איש ואי לא
כתיב איש הי"ח האי עבד לאו למעוטי
בן אתמא אלא היא גופא איצטריך
לאשמעינן דמילת עבדים מעבדה
בפסק. לשון אחר ועיקר עבד איש
ה"ק עבד שהוא איש אע"פ שהוא
גדול וכן דעת ומלמדה אותו בעל כרחו
ואי אתה מל בן איש אע"פ שהוא
להתגייר אין לו כח למול בכו גדול
בעל כרחו דגבי בניס כתיב' המול לו
כל זכר ולא כתיב בכו איש וגבי
עבד כתיב איש למעוטי בן: **ורבנן.**
כשם שאין אתה מל בן איש [בע"כ]
דהא לא כתיב בכו איש: ק"י אי
אתה מל בן איש ומילתא בעלמא היא
ולא הקישא אלא ה"ק ליה כי היכי
דמודי' לן בכו ה"ה לעבד נמי דאין
מגיירין בן דעת אלא מרזוונו: **אימור**
דקא שמעט לרבנן. דפליגי אדרבי
שמעון דלא הוה תקנתא: **ביפס**
תואר דלא שייכא צמותא אצל
עבד. שדהא אללו כמה ימיים וניהג
עליו מלות הנהגות בעבד מי שמעט
לכו דנריך לקבל: לענין טעילה
הניא. שנייה שום טעילה

שזרייס לטבול כשצאין לכלל ישראל
גמור אצל לענין קבלה לא הושוו דעבד
אין נריך לקבל בשעת טעילה שחרור:
קוץ. אכפרייס קאי ואע"ג דלאו ניוול
זמירת הכתוב היא: **עשיה בראש** כלומר
נאמר שם מיקון מלוה בראש דכתיב
וגלחה: **לא עשה רגליו.** לא קפץ כפרני
רגליו: **ולא עשה שפמו.** לא גלח שער
שפמו. אלמא עשיה קרי להעברת:
פי

(א) גיטין לת. מיר סכ:
קידושין ע"ב. ט [שמות
י"ב]. א (רש"י, ד) [שמות
י"ב]. ח [ואלי ג' דף כב:]
ו"ל בשאר אכריס ומשני
פי קאמר ר' כ"י מהרש"ל

תורה אור השלם

1. וכל עבד איש מקנת
קסוף ומלמדה אותו אז
יאכל בו: שמות יב מד
2. והבאתה אל תוך
ביתך וגלחת את ראשה
ועשיתה את צפונייה:
דברים כא יב
3. ומפשת בן שאול
יך דלקאת המלך ולא
עשה רגליו ולא עשה
שפמו ואת בגדיו לא
כבס למן היום לכת
המלך עד היום אשר בא
בשלום:
שמואל ב יט כה
4. והסירה את שמלת
שביה מעליה וישבה
בביתך ובביתה את אביה
ואת אמה ירך ימיים
ואחר בן תבוא אליה
ובעלתה ויהיה לך
לאשה:
דברים כא יג

גליון הש"ס

גמ' ולא עבד אשה. עין
מהרש"ל לקמן ע"י ע"ב
ד"ה כגון שהיה אביו:
שם ה"ז דאפילו רבנן
מורו. עין קידושין דף סג
ע"ב מ"ה אלא עממה:
ט"ז מ"ה דא"י עבד וכו'
ואמאי ימהלנו בעל כרחו.
עין ע"י דף טו ע"ב מ"ה
ע"י

הנהרות הב"ח

(א) תוס' ד"ה המפקיר
וכי וא"ר דהכי פריך. ג"כ
כוננו במיון זה למה
שמילנו תוס' בקידושין
דף טו ע"ב למה ליה ע"ש
ועין עוד בפסק השולח דף
לא תוס' ד"ה המפקיר:

מוסף רש"י

ואין צריך גט שחרור.
לזהו מותר בשראל
(קדושין ע"ב). הגמ' ו'
מגלה כלי משתנות
(דברים כא יב).